

Östkind's härad.

Socknar: Häradshammar, Östra Husby, Östra Stenby, Jonsberg, Kvarsebo.

Brate kände från häradet de 13 inskrifterna Ög 225—Ög 237, varav de tre Ög 225 Högtomta, Ög 226 och Ög 227 Lönnbro voro förkomna. Av dessa tre har sedermera Ög 225 Högomta återfunnits och rests, och två nyupptäckta inskrifter ha tillkommit, nämligen Ög 288 Oklunda och Ög 289 Ö. Stenby.¹

Antalet nu kända inskrifter från häradet är alltså 15, varav två äro förkomna.

I allmänhet ha häradets runinskrifter upptäckts först i senare tid. Så framkommo sex av de sju runstenarna vid Ö. Stenby kyrka, Ög 231—236, vid tornbygget 1858—60 och den sjunde stenen, Ög 289, vid Nordéns besök 1928. Högtomtastenen, Ög 225, blev bekant först i 1800-talets tidigare del. Ållonöstenen, Ög 237, uppmärksammades i litteraturen först på 1870-talet, den från Tuna bro, Ög 228, framkom vid plöjning 1906, och häradets viktigaste inskrift, Oklundainskriften Ög 288, upptäcktes år 1929.

Av häradets nu bevarade runstenar voro under 1600-talet kända blott två, de vid Varby, Ög 229, och Åkerby trappbacke, Ög 230. Av de nu försvunna var den ena stenen vid Lönnbro, möjligen Ög 227, känd medan den andra Lönnbrostenen omnämnes först under 1700-talet.

Genom åtgärder 1939 har den ståtliga allén fram till Ö. Stenby kyrka kantats med sex runstenar, ett föredöme som lett till att man även vid andra östgötakyrkor börjat placera där befintliga runstenar på mera framträdande ställen än de mörka hörn och utkanter av kyrkogårdarna, där de hittills vanligen stått resta, eller de murar, där de länge suttit infällda.²

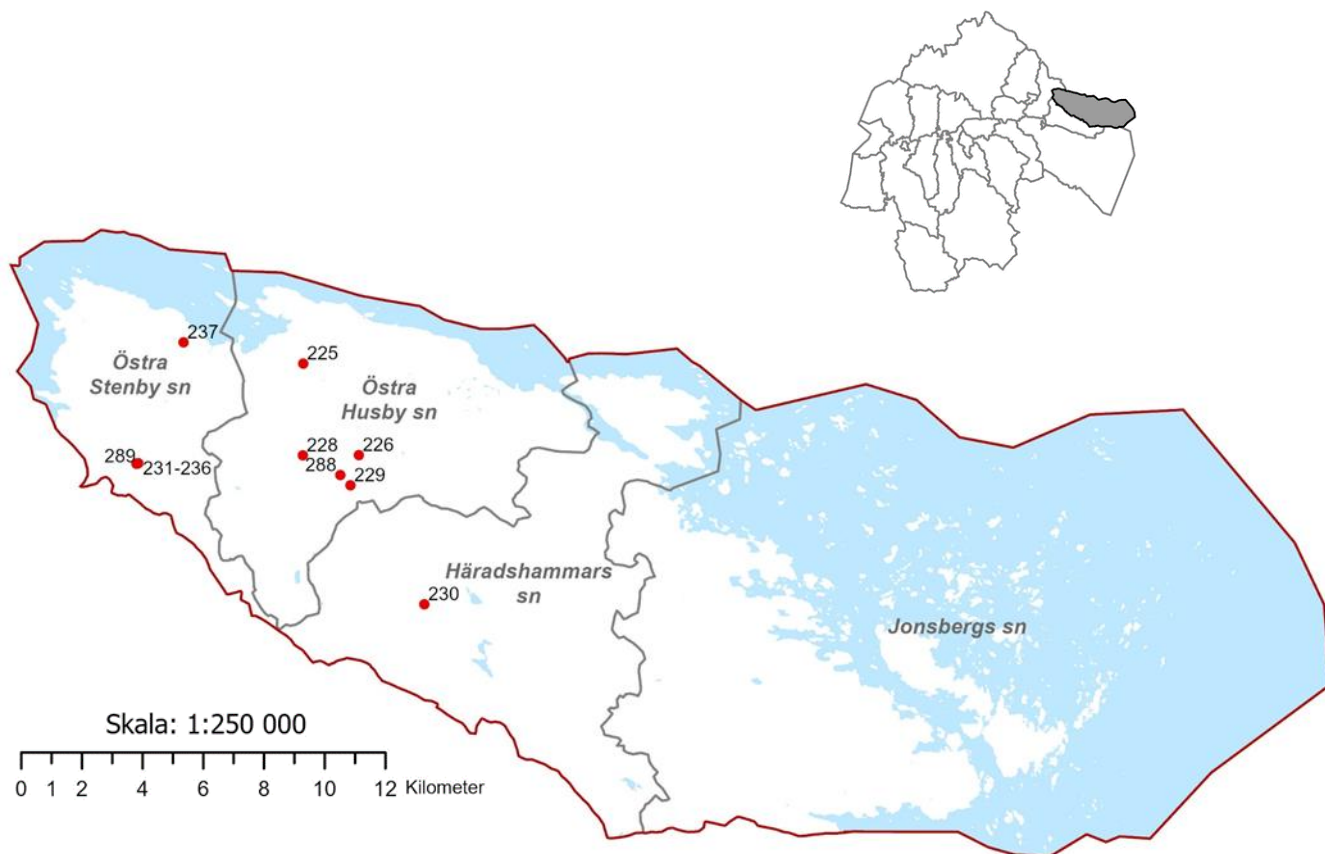

Fig. 233. Karta över runinskrifterna i Östkind's härad, utom Kvarsebo sn.

¹ Därutöver finns uppgifter om en runsten från Grönevad (Grönevadshagen) i Häradshammars sn. Nordén nämner dock inte dessa uppgifter i sitt manus. I ett brev till Riksantikvarien den 29 oktober 1928 (se dnr 4655/28, ATA) skriver Karl-Alfred Gustawsson att chauffören Alfred Lambert Jonsson samma dag vid sitt besök på Statens Historiska Museum anmält en uppgift om en runsten vid torpet Grönevadshagen i Häradshammars socken. Runstenen skulle ha nedgrävs för »25—30 år sedan» på gårdsplanen, cirka 15 m SSV om gårdstrappan och skulle ligga cirka en halvmeter under markytan. Chaufförens mor, Emma Kristina Jonsson, kunde peka ut platsen. Bengt Cnattingius vid Östergötlands museum fick strax därefter i uppdrag att undersöka saken och återkom 1930 med en detaljerad rapport (se dnr 4116/30, ATA). Cnattingius beskriver där att den förmodade runstenen skulle ha tagits från en nedriven ladugård, att den skulle vara 1 × 0,70 × 0,30 m stor och att det enligt uppgift på stenen hade syntts »slingor och krumelurer». Två föreslagna platser på gårdsplansterrassen utgrävdes i detalj utan att någon runsten påträffades.

² I sitt PM från 1947 skriver Jansson för många inskrifter att runinskriften och översättningen bör utgå, detta eftersom Nordéns läsning och tolkning inte ger någon ny information utöver Brate. På sista raden i detta PM står dock endast »Ög 231,232,233,236,236,237.» utan någon notering om att runinskriften och översättningen skulle utgå. Detta är således oklart, men sannolikt. Notera även att »236» anges två gånger, första gången kan istället avses Ög 234, jämför nedan vad Nordén skriver om Ög 234.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med stora reservationer. Arbetet med utgåvan avslutades 2024-12-31.